Samhällsbyggnadskontoret
Alice Möller

Remissvar gällande Förslag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) enligt Konkurrensverkets förslag från rapport 2026:4

Sammanfattning

Att ge medborgarna bättre tillgång till dagligvaruhandel har stora konsumentnyttor och är ett rimligt planeringsmål. Förslaget innebär dock nya krav på kommunernas översiktsplanearbete, vilket motiverar vissa synpunkter och behov av förtydliganden.

Omfattning och genomförande

Kommunen noterar att förslaget innebär att det i översiktsplanen tydligt ska framgå hur kommunen avser att tillgodose intresset av en effektiv konkurrens, särskilt inom dagligvaruhandeln. Detta är ett nytt krav, vars omfattning behöver förtydligas.

Kommunen efterfrågar:

- Tydliga exempel på vad som utgör en tillräcklig analys av konkurrens och dagligvaruhandel.

- Nationell vägledning/mall för hur avsnittet kan utformas i översiktsplanen.

- Tillgång till relevant statistik, data och planeringsverktyg (eventuellt via Konkurrensverket/Boverket).

Balans mellan olika allmänna intressen

Det nya kravet måste hanteras i avvägning mot andra samhällsmål enligt Plan- och bygglagen, till exempel:

- Miljö- och klimatmål

- Bevarande av levande stadskärnor/småskalig handel

- Social hållbarhet och närhet till service för utsatta områden

Intressekonflikt kan uppstå:

- **Konkurrens:** En ny, stor lågprisbutik kan ge konsumenterna bättre priser och större utbud, särskilt om sortimentet är annorlunda.
- **Stadskärna/miljö:** Om den nya butiken byggs utanför centrum riskerar de befintliga butikerna i centrum att slås ut, vilket kan leda till ökat tomma lokaler, färre besökare, försämrad service för den som inte har bil, minskad levande stadskärna och försämrad kollektivtrafik.

Översiktsplanens utmaning:
Kommunen måste väga mellan vinster i ökad konkurrens/pristryck och nackdelarna för centrumutveckling, gång- och cykeltrafik samt möjligheterna att bibehålla service för hela befolkningen.

Kommunen vill framhålla:

- Vikten av att kommuner fortsatt har frihet att väga och motivera olika intressen i översiktsplanen.

- Behovet av vägledning kring hur målkonflikter och avvägningar mellan konkurrensintresse och andra mål ska dokumenteras och motiveras.

Hantering och resursbehov

Förslaget kan innebära ökad arbetsbelastning, särskilt i små kommuner. Nya analyser kan kräva inköp av utredningar/tjänster eller utbildning av personal.

Kommunen önskar:

- Boverket och/eller Konkurrensverket bör ta fram utbildnings- eller stödmaterial för kommunerna.

Tidpunkt, övergång och integration med befintligt arbete

Det behövs klargörande kring från vilken tidpunkt det nya kravet ska börja tillämpas.

- Ska det gälla först vid kommande aktualitetsprövning/översiktsplanerevidering?

- Hur sker integrationen med befintliga policy- och strategidokument, till exempel handelspolicy?

Risk för ökad administration utan reell effekt

Kommunen vill upplysa om att krav på utförligare redovisning och konkurrensanalys i sig inte nödvändigtvis leder till ökad konkurrens – särskilt i mindre kommuner där marknadsförutsättningarna ofta innebär naturliga begränsningar i utbudet av butikslägen och aktörer.

I en flerkärnig kommun likt Östhammar handlar det även om att väga värdet av konsumentkonkurrens mot behovet av grundläggande lokal service, attraktiv inflyttning och social hållbarhet. Samt värdet av att behålla ett centrums attraktivitet.

Alice Möller
Samhällsplanerare
Samhällsbyggnadskontoret
Östhammars kommun

Merike Dahlberg
Plan- och byggchef, tillförordnad Samhällsbyggnadschef
Samhällsbyggnadskontoret
Östhammars kommun